

DATIBO OSAGARRI BITXIAK ARAITZ-BETELUKO HIZKERAN

Kontxi Arraztio

(Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibertsitatea)

Abstract

This appendix includes the results obtained by Kontxi Arraztio from the questionnaires on Basque differential object marking (Fernández & Rezac 2010). The author gathered data from the Basque variety of Araitz-Betelu (Central Basque).

Eranskin honetan dakartzagu Kontxi Arraztiok Araitz-Beteluko hizkeran, datibo-osagarri bitxiez jasotako emaitzak. Galdetegia Fernández & Rezacek (2010) egindakoa da —ikus liburu honetan—, eta bertan aurkituko dira iruzkindurik Arraztiok bildu dituen datuetatik batzuk. Hauexek dira elebidunen profilak:

- Lehen datu-emailea: 53 urteko emakumea, euskaldun-zaharra. Inguru erabat euskalduna du bere herrian, hortik kanpo soilik du gaztelaniarekin kontaktua eta eguneroko bizia euskaraz egiten du.
- Bigarren datu-emailea: 71 urteko emakumea, euskaldun-zaharra. Bai euskararekin bai gaztelaniarekin du kontaktua. Seme-alabekin gaztelaniaz egiten du, aldiz, nagusiekin euskaraz. Inguru elebiduna du.
- Hirugarren datu-emailea: 45 urteko emakumea, euskaldun-zaharra. Gaztelaniara jotzen du maiz, inguru elebiduna du. Eguneroko bizia ia gazteleraz egiten du.

Arraztiok, kasu gehienetan, gaztelaniaz eman zizkien datuak datu-emaileei euskaratu zitzen.

1. Lehen datu-emailea

1.1. Datibo osagarri bitxiak. Biziduntasuna

(1)	a. Ekosi zattot	c. Zok ni ekosi nazo
	b. *Nik zuri ikusi dizut	d. *Zuk niri ikusi didazu
(2)	a. Nik ekusi'tt Jon	c. Nik ekusi'tt neska
	b. *Nik Joni ikusi diot	d. *Nik neskari ikusi diot

- (3) a. Nik ekusi'tt txakurre
 b. *Nik txakurrari ikusi diot
 c. Nik telebisioa ikusi'tt
 d. *Nik telebistari ikusi diot

1.2. Zehaztasuna

- (4) a. Ez dot inor ikusi
 b. *Ez diot inori ikusi
 c. Jonek neska asko ikusi'tto
 d. *Jonek neska askori ikusi dio/die
- (5) a. Elkar ikusi'ue
 b. *Elkarri ikusi diote
 c. Jonek bee burue ikusi'o ispillun
 d. *Jonek bere buruari ikusi dio ispiluan
- (6) a. Idazkari bat billatzen dot
 b. *Idazkari bati bilatzen diot

1.3. Denbora

- (7) a. Nik zo ikusi ziñuten
 b. *Nik zuri ikusi nizun
 c. Zok ni ikusi niñuzun
 d. *Zuk niri ikusi zenidan
 e. Nik Jon ikusi nun
 f. *Nik Joni ikusi nion

1.4. Datibo osagarri bitxiak eta Datiboaren Lekualdatzea (biak dituzten hizkeretan baino ez)

- (8) a. (Nik) zuri ikusi dizut
 b. (Nik) zuri ikusi zaitut
 d. (Zuk) niri ikusi didazu
 e. (Zuk) niri ikusi nauzu

1.5. Bigarren mailako predikatuak

- (9) a. Nik zuri mozkortuta ikusi dizu (mozkortuta dagoena ni / ZU ■ / ni edo zu)
 b. Nik umeari oinutsik ekarri diot
 (oinutsik dagoena ni / UMEA ■ / ni edo umea)
- (10) a. Nik Mikeli biluzi/mozkortuta begiratu nion hondartzan
 (NI ■ / Mikel / ni edo Mikel)
 b. Nik Mikeli biluzi/mozkortuta jarraitu nion hondartzan
 (NI ■ / Mikel / ni edo Mikel)
 c. Nik Mikeli mozkortuta entzun nion (ni / Mikel / NI EDO MIKEL ■)
- (11) a. Nik zuri umea haserre ekarrarazi dizut
 (ni / zu / UMEA ■ / ni, zu edo ume hura)
 b. Niri mutil hura mozkorturik gustatu zitzaidan
 (ni / MUTIL HURA ■ / ni edo mutil hura)
 c. Nik zuri kantariari mozkortuta entzunarazi dizut
 (ni / ZU ■ / kantaria / ni, zu edo kantaria)
 d. Nik umeari haserre ekarrarazi dizut
 (ni / zu / umea / ZU EDO UMEA ■ / ni, zu edo umea)

1.6. Datibo bat gaineratzen. Pertsona Kasuaren Muga

- (12) a. Martak Ane eaman do ikastolaa
 b. ??Martak Aneri amonari eraman dio ikastolara
 c. ??Martak Aneri eraman dio amonari ikastolara

- (13) a. Martak Ane eaman dio amonai (momentu baterako)
b. Martak Ane eaman do amonangana (umea denbora luzean geldituko da)
- (14) a. *Martak Aneri eraman dio zuri [Martak Ane ekarri'izo]
b. *Martak Aneri eraman dizu zuri [Martak Ane ekarri'izo]
- (15) a. Etsaiek saldo nai naue etsaiei
b. Etsaiek Jon saldo due etsaiari
- (16) a. Etsaiek saldo naue ni etsaiari
b. *Azpizapoek ni etsaiari saldu didate
c. *Azpizapoek niri etsaiari saldu didate
- (17) a. ??Martak zuri eraman dizu Aneri
b. ??Martak niri eraman dit zuri
c. *Martak zuri eraman dizu niri
- (18) a. Martak arretaz beittu'izo zoi
b. Martak arretaz aitto dio Anei
- (19) a. *Martak zuri arretaz begiratu dizu niri
b. *Martak zuri arretaz begiratu dit niri
c. *Martak Aneri arretaz entzun dio niri
d. *Martak Aneri arretaz entzun dit niri

1.7. Datiboak urrunetik

- (26) a. Nik Jonei eman nai dazkiot liburuk
b. Nik eaman nai dittot umeak pizinaa
- (27) a. Nik Joni seitto/beitto nai diot
b. *Nik Aneri ikastolara eraman behar/nahi diot
[Nik Ane eaman nai dot ikastolaa]
c. Nik zuri ikastolara eraman behar/nahi dizut
[Nik zo eaman bear zattott ikastolaa]
- (28) a. Nik Ane ikastolaa eaman bear dot
b. Nik zo eaman bear zattott ikastolaa
- (29) a. Jon Mikeli poemak irakurtzen ari da [Jon poemak leitzen ai zaio Mikeli]
b. Jon poemak leitzen ai zaio Mikeli
- (30) a. Jon Mikeli ikusten ari da [Jonek Mikel ikuste'o]
b. Jon Mikeli ikusten ari zaio [Jonek Mikel ikuste'o]
- (31) a. Jon zuri ikusten ari da [Jonek zo ekusten zatto]
b. Jon zuri ikusten ari zaizu [Jonek zo ekusten zatto]
- (32) a. Jonek (niri) lagunei ikusarazi dit [Jonek launek ekusiaazi azkit]
b. Jonek (niri) lagunei ikusarazi dizkit
c. Jonek (niri) lagunak ikusarazi dizkit

2. Bigarren datu-emailea

2.1. Datibo osagarri bitxiak. Biziduntasuna

- (1) a. Nik zu ikusi zattut
b. Nik zuri ikusi dizut
c. Zuk ni ikusi nazu
d. *Zuk niri ikusi didazu

- (2) a. Nik Jon ikusi dut
b. Nik Joni ikusi diot
c. Nik neska at ikusi'tt
d. *Nik nes kari ikusi diot
- (3) a. Nik zakur bat ikusi'tt
b. *Nik txakurrari ikusi diot
c. Nik telebisioa ikusi'tt
d. *Nik telebistari ikusi diot

2.2. Zehaztasuna

- (4) a. Inor ez dut ikusi
b. *Ez diot inori ikusi
c. Jonek neska asko ikusi men dittu
d. *Jonek neska askori ikusi dio/die
- (5) a. Alkar ikusi men due
b. *Elkarri ikusi diote
c. Jonek be burue ixpillun ikusi du
d. *Jonek bere buruari ikusi dio ispiluan
- (6) a. Idazkari bat billatze't
b. *Idazkari bati bilatzen diot

2.3. Denbora

- (7) a. *Nik zu ikusi zintudan
b. Nik zui ikusi nizun
c. Zuk ni ikusi niñuzen
d. *Zuk niri ikusi zenidan
e. Nik Jon ikusi nun
f. *Nik Joni ikusi nion

2.4. Datibo osagarri bitxiak eta Datiboaren Lekualdatzea (biak dituzten hizkeretan baino ez)

- (8) a. (Nik) zuri ikusi dizut
b. (Nik) zuri ikusi zaitut
d. (Zuk) niri ikusi didazu
e. (Zuk) niri ikusi nauzu

2.5. Bigarren mailako predikatuak

- (9) a. Nik zuri mozkortuta ikusi dizu
(mozkortuta dagoena ni / ZU ■ / ni edo zu)
b. Nik umeari oinutsik ekarri diot
(oinutsik dagoena ni / UMEA X / ni edo umea)
- (10) a. Nik Mikeli biluzi/mozkortuta begiratu nion hondartzan
(ni / MIKEL ■ / ni edo Mikel)
b. Nik Mikeli biluzi/mozkortuta jarraitu nion hondartzan
(ni / MIKEL ■ / ni edo Mikel)
c. Nik Mikeli mozkortuta entzun nion
(ni / MIKEL ■ / ni edo Mikel)
- (11) a. Nik zuri umea haserre ekarrarazi dizut
(ni / UMEA ■ / ni, zu edo umea)
b. Niri mutil hura mozkorturik gustatu zitzaidan
(ni / MUTIL HURA ■ / ni edo mutil hura)
c. Nik zuri kantariari mozkortuta entzunarazi dizut
(ni / zu / KANTARIA ■ / ni, zu edo kantaria)
d. Nik umeari haserre ekarrarazi dizut
(ni / zu / UMEA ■ / ni, zu edo umea)

2.6. Datibo bat gaineratzen. Pertsona Kasuaren Muga

- (12) a. Martak Ane eaman du ikastolaa
 b. ??Martak Aneri amonari eraman dio ikastolara
 c. ??Martak Aneri eraman dio amonari ikastolara
- (13) a. Martak Ane eraman dio amonari [Martak Anei eaman dio amonangana]
 b. Martak Ane eraman du amonangana [Martak Anei eaman dio amonangana]
- (14) a. Martak Aneri eraman dio zuri [Martak Ane zugana ekarri dizu]
 b. Martak Aneri eraman dizu zuri [Martak Ane zugana ekarri dizu]
- (15) a. Azpizapoek ni salatu naue etsaiari
 b. Azpizapoek Jon saldu due etsaiari
- (16) a. Azpizapoek ni saldu naue etsaiari
 b. *Azpizapoek ni etsaiari saldu didate
 c. *Azpizapoek niri etsaiari saldu didate
- (17) a. ??Martak zuri eraman dizu Aneri
 b. Martak niri eraman dit zuri [Martak nei zugana eaman dit]
 c. Martak zuri eraman dizu niri [Martak zui negana ekarri zattu]
- (18) a. Martak zuri arretaz begiratu dizu [Martak zu arretakin ikusi zattu]
 b. Martak Anei arretakin entzun dio
- (19) a. *Martak zuri arretaz begiratu dizu niri
 b. *Martak zuri arretaz begiratu dit niri
 c. *Martak Aneri arretaz entzun dio niri
 d. *Martak Aneri arretaz entzun dit niri

2.7. Datiboak urrunetik

- (20) a. Nik Joni liburuk eaman nai/bear dazkiot
 b. Nik umeak pizinaa eaman nai/bear dittut
- (21) a. Nik Joni jarraitu/begiratu behar/nahi diot [Nik Jon ikusi nai dut]
 b. *Nik Aneri ikastolara eraman behar/nahi diot
 [Nik Ane eaman nai dut ikastolaa]
 c. Nik zuri ikastolara eraman behar/nahi dizut
 [Nik eaman bear zattut ikastolaa]
- (22) a. Nik Ane ikastolara eraman behar/nahi dut [Nik Anei ikastolaa eaman bea't]
 b. Nik zu ikastolara eraman behar/nahi zaitut
 [Nik zui ikastolaa eaman nai dizut]
- (23) a. Jon Mikeli poemak irakurtzen ari da [Jonek Mikeleri poemak ai zazkio]
 b. Jon poemak leitzen ai zaio Mikeli [Jonek Mikeleri poemak ai zazkio]
- (24) a. Jon Mikeli ikusten ari da [Jonek Mikel ikusten du]
 b. Jon Mikeli ikusten ari zaio [Jonek Mikel ikusten du]

- (25) a. Jon zuri ikusten ari da [Jonek zu ekusten zattu]
 b. Jon zuri ikusten ari zaizu [Jonek zu ekusten zattu]
- (26) a. Jonek (niri) lagunei ikusarazi dit [Jonek nei launek ikusiaazi azkit]
 b. Jonek (niri) lagunei ikusarazi dizkit
 c. Jonek (niri) lagunak ikusarazi dizkit

3. Hirugarren datu-emailea

3.1. Datibo osagarri bitxiak. Biziduntasuna

- (1) a. *Nik zu ikusi zaitut c. *Zuk ni ikusi nauzu
 b. Nik zui ikusi dizut d. Zuk nei ikusi diazu
- (2) a. *Nik Jon ikusi dut c. *Nik neska ikusi dut
 b. Nik Jonei ikusi diot d. *Nik neska bati ikusi diot
- (3) a. Nik zakur bat ikusi dut c. Nik telebisioa ikusi dut
 b. Nik zakur bati ikusi diot d. *Nik telebistari ikusi diot

3.2. Zehaztasuna

- (4) a. Eztut inor ikusi c. Jonek neska asko ikusi ditu
 b. *Ez diot inori ikusi d. *Jonek neska askori ikusi dio/die
- (5) a. Elkar ikusi due c. Jonek ikusi du bere burue ispillun
 b. *Elkarri ikusi diote d. *Jonek bere buruari ikusi dio ispiluan
- (6) a. Sekretaria bat billatzen dut b. *Idazkari bati bilatzen diot

3.3. Denbora

- (7) a. *Nik zu ikusi zintudan d. Zuk nei ikusi zenian
 b. Nik zui ikusi nizun e. *Nik Jon ikusi nuen
 c. *Zuk ni ikusi ninduzun f. Nik Jonei ikusi nion

3.4. Datibo osagarri bitxiak eta Datiboaren Lekualdatzea (biak dituzten hizkeretan baino ez)

- (8) a. (Nik) zuri ikusi dizut d. (Zuk) niri ikusi didazu
 b. (Nik) zuri ikusi zaitut e. (Zuk) niri ikusi nauzu

3.5. Bigarren mailako predikatuak

- (9) a. Nik zuri mozkortuta ikusi dizu (mozkortuta dagoena ni / ZU ■ / ni edo zu)
 b. Nik umeari oinutsik ekarri diot
 (oinutsik dagoena ni / UMEA ■ / ni edo umea)
- (10) a. Nik Mikeli biluzi/mozkortuta begiratu nion hondartzan
 (NI ■ / Mikel / ni edo Mikel)

- b. Nik Mikeli biluzi/mozkortuta jarraitu nion hondartzan
(ni / Mikel / NI EDO MIKEL ■)
- c. Nik Mikeli mozkortuta entzun nion
(ni / MIKEL ■ / ni edo Mikel)
- (11) a. Nik zuri umea haserre ekarrarazi dizut
(ni / UMEA ■ / ni, zu edo umea)
- b. Niri mutil hura mozkorturik gustatu zitzaidan
(ni / MUTIL HURA ■ / ni edo mutil hura)
- c. Nik zuri kantariari mozkortuta entzunarazi dizut
(ni / ZU ■ / kantaria / ni, zu edo kantaria)
- d. Nik umeari haserre ekarrarazi dizut
(NI ■ / zu / umea / ni, zu edo umea)

3.6. Datibo bat gaineratzen. Pertsona Kasuaren Muga

- (12) a. Martak eaman diio Anei ikastolaa
b. ??Martak Aneri amonari eraman dio ikastolara
c. ??Martak Aneri eraman dio amonari ikastolara
- (13) a. *Martak Ane eraman dio amonari
b. Martak Anei eaman dio amonangana
- (14) a. *Martak Aneri eraman dio zuri
b. Martak Anei eaman dizu zugana
- (15) a. Deabruak nei saldu diate etsaiari
b. ???Deabruak Jon etsaiari saldu diote
- (16) a. *Azpizapoek ni etsaiari saldu naute
b. *Azpizapoek ni etsaiari saldu didate
c. Deabruak nei saldu diate etsaiari
- (17) a. Martak zui Anei eaman dizu
b. *Martak niri eraman dit zuri [Martak nei eaman dit zugana]
c. *Martak zuri eraman dizu niri [Martak eaman dizu zui nigana]
- (18) a. Martak beittu dizu zui arretaz
b. Martak aittu dio Anei arretaz
- (19) a. ??Martak zuri arretaz begiratu dizu niri
b. ??Martak zuri arretaz begiratu dit niri
c. ??Martak Aneri arretaz entzun dio niri
d. ??Martak Aneri arretaz entzun dit niri

3.7. Datiboak urrunetik

- (20) a. Nik nai diot Jonei liburuk eman
b. Nik nai dittut umeak piszina eaman
- (21) a. Nik nai diot ikusi Jonei
b. Nik Anei eaman bear diot ikastolaa
c. Nik zui ikastolaa eaman bear dizut

- (22) a. *Nik Ane ikastolara eraman behar/nahi dut [Nik Anei eaman bear diot ikastolaa]
 b. *Nik zu ikastolara eraman behar/nahi zaitut [Nik zui ikastolaa eaman nai dizut]
- (23) a. Jon Mikeli poemak irakurtzen ari da [(a)ren ordez (b) darabil]
 b. Jon poemak leitzen ai zaio Mikeli
- (24) a. Jon Mikeli ikusten ai da
 b. Jon Mikeli ikusten ari zaio [(b)ren ordez (a) darabil]
- (25) a. Jon zuri ikusten ari da [Jon zui ikusten dizu]
 b. Jon zuri ikusten ari zaizu [Jon zui ikusten dizu]
- (26) a. Jonek (niri) lagunei ikusarazi dit [Jonek nei launak ikusiazi dizkit]
 b. Jonek (niri) lagunei ikusarazi dizkit
 c. Jonek (niri) lagunak ikusarazi dizkit